

PO SOVIETINIŲ KEVALŲ

Rusai ir lietuviškos iškamšos

Gera žinoma, kad rusai yra atsuntę į Lietuvą daug savųjų viršininkauti. Tie atsūtę čia visur taria lemiamąjį žodį. Bet Maskvos valdovai gudrūs. Dėl žmonių akių šalia rusų viršininkų į Lietuvą yra paskyrę lietuviškas iškamšas. Žiūrėkite, jus gi valdo patys lietuviai!

Iš tiesų beveik kiekvienos srities priekyje visada būna kokia nors lietuviška iškamša ministerio ar kitokiu vardu. O kiek už tos iškamšos yra rusų, tai taip ir neišsiaiškinti, kol kuris nors jų nemiršta ar nebūna apdovanojamas ordinu. Pastaraisiais metais jau nemaža tokių atsakingų rusų Lietuvoje yra mirę, o tai sudaro progą paskelbti jų trumpoms biografijoms. Tada mes ir pamatome, kiek tuos atsitusiusius vertino Maskva ir kiek jie Lietuvoje turėjo galios.

Štai dabar mirė Vsevolodas Bakaliukas. Iš viso ko matyti, kad jis kadaise ruošėsi būti žemės ūkio specialistu. Bet po karo buvo atsijęs į Lietuvą ir įkūnė į partijos Vilniaus komitetą. Nors nuolat tvirtinama, kad Lietuvoje auga komunistų skaičius, tačiau komitete, matote, turėjo būti ir šis rusas. O paskutiniuosius dešimt metų, sako, jis dirbo „Komunistų“ žurnalo redakcijoje. Mes iki šiol galvojome, kad ligi savo mirties „Komunistų“ redagavo K. Preikšas, o dabar V. Niunka. Pasirodo, šitie yra tik iškamšos. Tikrieji to žurnalo viršininkai yra Bakaliukai.

Kad tasai Bakaliukas Lietuvoje buvo tikras dievukas, kuro viena pašalinė aplinkybė. Paskirtas į Lietuvą, jis turėjo jau du medalius. O Paleckis už nuopelnus dar apdovanojo jį trim garbės raštais. Paleckis neturi teisės dalyti ordinų, tai padarė bent tai, ką galėjo, prirašė bent garbės raštų krūvą, kad tik tasai rusas būtų labiau patenkintas ir per daug nerodytų ragų.

Didvyriai „išvaduotojai“

Vartome lietuviškus sovietinius laikraščius ir žiūrėjame fotografijas tų, kurie, sako, išvadavo Lietuvą iš vokiškų fašistų ir gavo didvyrių vardus. Vis rusai, rusai ir rusai, o dar sakoma, kad jie išvadavo. Argi nebūtų pats laikas išmesti tą žodį „išvadavo“ ir sakyti: okupavo? Koks gi čia išvaduotojas, jeigu jis užima svetimą kraštą?

Bet mes labai gerai suprantame tai, kad šiame žygyje užimant Lietuvą dalyvavusių karių daugelis gavo didvyrio vardą, kad jų vardais dabar pavadintos miestų gatvės. Okupantas turi kaip nors įvertinti tuos, kurie už jo imperialistinius reikalus kovojo ir net galvą padėjo ar buvo sužeisti ir dabar naudojasi karčia invalido duona. Jeigu jie nebūtų šitaip pigiai pagerbiami, tai kas gi paskui su noru vykdys tokią žavią rusų bolševikams idėją prijungti prie Rusijos visą pasaulį?

Didvyris, kuris iškabino vėliavą

Kai kurie karo metais didvyriais padarytieji rusai, pasirodo, iš tikro rimtai kovėsi su priešiniais. Jų biografijose sakoma, kiek jie vokiečių sunaikino, kiek belaisvių paėmė.

Tačiau apie seržantą Dmitrijų Gorbunovą pasakytą, kad jis ir jo būrys atliko daug žygdarbių. Dar prieš Vilnių puolant jis jau buvęs apdovanotas raudonosios vėliavos ordinu. Bet Vilniuje jau buvęs pristatytas didvyrio vardu gauti. Už ką?

Čia, atrodo, ir iškyla į paviršių sena ir šiek tiek juokinga istorija. Daugumas Lietuvos komunistų tuo ir pasireiškė, kad kuria nors didesne proga į medį ar telegrafo stulpą įkeldavo raudoną vėliavą. Jei tokie „didvyriai“ patekdavo į policijos rankas, tai žinoma, gaudavo kalėjimo. Nors apskritai ir juokingai atrodė savo veiklą remti tokiu vėliavų kabinėjimu, bet komunistams, matyt, tai šiek tiek vis dėlto padėdavo. Pakliuvęs į kalėjimą, jaunas komunistas, kuris tik tuo ir pasireiškė, kad iškabino vėliavą, ten kitų komunistų būry būdavo galutinai suvirškinamas.

Bet, matote, karo metu seržantas Gorbunovas už panašų žygi gavo didvyrio vardą. Jis Vilniuje viršum centrinės telegrafo stoties įstaigos iškėlė raudoną vėliavą!

JAV LIET. B-NĖS PIRMININKAS

(E) Naujoji JAV Liet. Bendruomenės Taryba perrinko J. Jasaitį Bendruomenės Valdybos pirmininku.

— Pagriebęs iš savo draugo automatinį šautuvą, kad tas nenušautų jo, vokiečių pasienio sargybinis smuko iš rytų per sieną į vakarus.

KOVOS IR KRAUJO AUKOS

BENDRI BRUOŽAI LIETUVOS IR UKRAINOS PARTIZANŲ SĄJŪDYJE

Laisvųjų pareiga — budėti laisvės kovotojų šviesaus atminimo sargyboje

DR. JULIUS VIDZGIRIS (ELI)

Šiemet vasarą sukanka lygiai 20 metų, kai prasidėjo ginkluotasis partizanų sąjūdis, kuris sudaro paskutinį ir naujausią tarpinį Lietuvos sukilimų ir laisvės kovų šimtmetinėje grandinėje.

Toje kovoje jau daug kraujo pralietą. Gilūs žaizdų randai iki šiandien dar neužgijo ir negreit užgis. Tą liudija pats priesas.

Pavergtųjų spauda šios sukakties progą užsimojo mus labiau įskaudinti, suskato juodinti ir niekinti žuvusiųjų laisvės kovotojų vardą, o tautoje rusenančią gyvą pagarbą partizanams nukreipti į tą nežymią saulelę, kuri kovojo sovietų pusėje.

Užsienio lietuviai, išskyrus išimtis ir jų brangias simbolines aukas, labai mažai kuo galėjo ir įstengė padėti tėvynėje kovojusiems partizanams. Tam yra daugiau ar mažiau įtikinamų pasiteisinimų. Bet jokių pasiteisinimų nėra ir negali būti, jeigu neatliktumėme laisviesiems tenkančios pareigos — budėti laisvės kovotojų šviesaus atminimo sargyboje. Priešo veiksmams ryšium su šiemetine sukaktimi yra mums mestasis iššūkis ir taip pat aštrus priminimas atlikti savo pareigą.

Pavergtąsias tautas sieja laisvės kovos šiomis eilutėmis norima atkreipti dėmesį į vieną reikšmingą aplinkybę, kuri neturėtų būti užmiršta, pagerbiant Lietuvos partizanų atminimą. Turiu mintyje iki šiol beveik visiškai nenušviestą tą bendrą likiminį ryšį, kuris siejo ir sieja sovietų pavergtųjų tautų laisvės kovas.

„Partizanai už geležinės uždangos“ — taip vadinosi 1950 metais, pačiame kovų įkarštyje, Amerikoje pasirodžiusi paminklinė knyga, parašyta į Vakarus prasimušusio ir atgal kovojančion tėvynės žūti grįžusio Lietuvos partizanų vyriausiosios vadovybės nario — Juozo Lukšos-Daumanto. Knygos antraštė ta prasme nebuvo atsitiktinė, bet giliai prasminga, nes tuo metu Lietuvos partizanai buvo dalis plataus laisvės kovų sąjūdžio, vykusio Rytų Europoje ir bendrai kraujuje bei tylos šamokse paskandinto.

Iš Daumanto knygos yra žinomi ryšiai, kuriuos Lietuvos partizanai palaikė su kaimyniniais laisvės kovotojais Latvijoje, Gudijoje ir Lenkijoje. Čia pateikiame kiek duomenų iš Ukrainos partizaninio sąjūdžio. Iš jų galima spręsti, kad įvykiai ir ten buvo labai panašūs. Juos prisiminti ir sugretinti yra naudinga tiek dėl to, kad bendras laisvės kovotojų prisiminimas stiprina kovojančiųjų tautų solidarumą,

REZOLIUCIJA VLIKo KLAUSIMU

Europos LFB konferencija, įvykusi 1964 m. rugpiūčio 7-8 d.d. Vasario 16 gimnazijoje Huetttenfelde ir apsparsčiusi birželio 22 d. komisijos protokolą, kuriuo nustatomos VLIK apsiungimo ir struktūros sąlygos, tegali pritarti susitarimui sąlygotai dėl šių priežasčių:

1. Dirbtinis padidėjimas VLIKo grupių skaičiaus iki 15 (penkiolikos) parodo nesveiką tendenciją, nesiremiant realiomis jėgomis, dar labiau skaldyti lietuvių visuomenę, kai ji, sunkėjant Lietuvos laisvės kovai, kaip tik turėtų labiau konsoliduotis.

2. Tarp 15 apsiungusių grupių nenumatyta galimybė, kaip į VLIKą galėtų ateiti lietuvių jaunos patriotinės jėgos, kurios nepriklauso Lietuvos politinėms partijoms ir organizacijoms.

3. Apsijungusių grupių deklaracijoj nėra nieko pasakytą dėl Jaltos ir Potsdamo susitarimų, kuriais didžiosios valstybės ne tik Lietuvą, Latviją ir Estiją, bet taip pat pusę Europos prieš jos gyventojų valią yra pavedusios Sovietų Rusijos okupacijai ir dominavimui.

Dėl šių priežasčių konferencija turėtų pasisakyti prieš apsiungimo susitarimą. Tačiau, pagerbdama kitų grupių bei organizacijų gerą valią vieningai dirbti dėl Lietuvos, konferencija sutinka, kad LFB atstovai įeity į apsiungusių VLIKą ir ten reikalaujant bei pravestų du nutarimu:

1. Įvesti į VLIKą ne patariamuoju, bet sprendžiamuoju balsu P. L. Bendruomenės atstovus, kad būtų sudaryta galimybė Lietuvos laisvinimo darbe dalyvauti visoms, ypač jaunosioms patriotinėms jėgoms, kurios nepriklauso apsiungusios VLIKo partijoms ir organizacijoms.

2. VLIKo pirmininkas ir VLIKo Valdybos nariai plenumo pasėdy, dalyvaujant Lietuvos valstybės atstovui, prisaikdinami vadovautis Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės interesais, nebojant svetimų jėgų spaudimo.

ELI

ties ir dėl to, kad tai padeda geriau nušviesti dar labai mažai žinomą istoriją.

Ir ukrainiečiai turėjo sukilimą vyriausybę

Ukrainos pokario partizaninis sąjūdis, kaip ir Lietuvoje, turėjo savo ankstesnę užuomazgą. Kilus sovietų-vokiečių karui 1941 m., ukrainiečių sukilėliai buvo sudarę Laik. Ukrainos Vyriausybę, kuriai buvo lemta dar trumpiau gyvuoti, negu mūsų. Gestapas suėmė Laik. Vyriausybės pirm. J. Stetzką ir kitus jos narius. 1941 m. rugsėjo 15 d. buvo suimta ir į nacių koncentracijos išsiųsta apie 2.000 ukrainiečių, veikliai prisidėjusių prie sukiliminės vyriausybės.

Hitlerinė politika ir Gestapo teroras suvarė ukrainiečius atgal į pogrindį. Nors daug vadovaujančiosios ukrainiečių tautininkų organizacijos OUN vadų buvo netekta, tačiau išliko nauji.

Kai Lietuvoje vokiečių okupacijos metu labiau reikšėsi pogrindžio politinės rezistencijos grupės, mažiau karinės (LLA), tai Ukrainoje jau nuo 1942 m. ėmė reikštis OUN ginkluotosios pajėgos — Ukrainos sukilėlių armija UPA, kuriai vadovavo gen. Roman Suchevič — „Taras Čuprinka“.

Pirmiausia UPA uždavinys buvo apvalyti kraštą nuo sovietų desantininkų. Raudonieji buvo per silpni atsispirti. Netrukus UPA užvaldė miškus ir kalnus vakarinėje Ukrainos dalyje.

Artėjant Raud. Armijai, 1944 m. visos tautinės grupės susibūrė į bendrą organą — UHVR (Vyr. Ukrainos Išlaisvinimo Taryba), kuris savo pobūdžiu prilygo mūsų VLIKui.

Ukrainiečiams teko kurį laiką kovoti dviem frontais. Sovietai tikėtai 1957 m. oficialiai pripažino, jog dėl UPA veiksmų jie turėjo didelių nuostolių. Užimant Voluinę, 1944 m. pavasarį ukrainiečiai mirtinai sužeidė sovietų gen. Vatutną, Ukrainos 1-jo fronto vadą.

Lietuvoje slautėjo Suslovas, Ukrainoje — Chruščiovas

Jau prieš savo sugrįžimą sovietai ruošėsi atkeršyti UPAi. Tą nelemtą vaidmenį, kokį Lietuvoje prieš partizanus suvaldino dabartinis Kremlius žymiausias „ideologas“ Suslovas, Ukrainoje atliko ne kas kitas kaip Chruščiovas.

Dar 1944 m. kovo mėn. jis ukrainiečių laisvės armiją išvadino „niekšais, liaudies priešiniais ir tėvynės išdavikais“. Tačiau viskas prasidėjo tiktai po to, kai atžygiavo sovietų kariuomenė.

1944.XI.22-24 Kijeve susirinko Ukp (b) ck plenumas, kuriame pagrindinius pranešimus darė partizanų apimtų sričių — Voluinės, Stanislavo ir Červoncy partijos sekretoriai. Pirmiausia reikėjo stiprinti vietinį partijos-valstybės aparatą, apeliuojant į ukrainiečių krašto vienybę ir mėginant suvilioti dalį aktyvaus pasipriešinimo narių, ypač šviesuomenę.

1944 m. gruodžio mėn. Stanislave buvo suauktas jaunimo suvažiavimas, kuriame tarp 564 delegatų dalyvavo 24 buvę UPA kovotojai. Buvo svarstomi tokie klausimai, kaip jaunimo vaidmuo krašto ūkio atstatyme (vadinasi, sovietų režimo grąžinime) ir „buržuazinių nacionalistų“ kenksmingumas.

Maždaug tuo pačiu metu Lucke buvo suauktas valstiečių suvažiavimas, kuriame taip pat svarstyta, kaip kovoti su partizanais. Tuo pačiu tikslu 1945 m. sausio mėn. Lvoje buvo sukviešti Vak. Ukrainos mokytojai, kuriems perkūnus griauždėjo stambus komunistų tūzas D. Manuilskis. Gegužės mėn. Lvoje buvo konferencija ukrainiečių moterims, kad jos paveiktų savo vyrus ir sūnus pasiduoti sovietiniam kraštui. Drauge į partizanų valdomas sritis buvo siunčiami žinomi kultūrininkai, mokslininkai, rašytojai su agitatoriu paskirtimi. Visa tai labai primena panašias priemones Lietuvoje (inteligentijos suvažiavimai Vilniuje 1945 ir 1946 m., valstiečių suvažiavimas 1945.III.27 ir pan.).

Kovoje prieš partizanus labai glaudžiai bendradarbiavo saugumo organai su partijomis aktyvu. Visai neatsitiktinai Stanislavo srities, kurioje ilgiausiai ir stipriausiai (iki 1951 m.) reikšėsi ukrainiečių partizanai, partijos pirmasis sekr. Slonj buvo paskirtas USSR MVD viršininko pavaduotoju.

Kovos būdai buvo tokie patys, kaip ir Lietuvoj: miškų košimai, „savisaugos arba liaudies gynėjų“ (stribų) būrių steigimas.

(Nukelta į 4 psl.)

Europos ir Amerikos spaudos nuotrupos

Naujoji Enciklika

Popiežius Paulius VI išleido encikliką „Ecclesiam suam“. Dėl jos vokiečių „Die Welt“ rašo:

„Kadangi popiežius Paulius VI savo pirmąją encikliką išleido prieš susirenkant Bažnyčios tarybai trečiosios sesijos, tad nėra jokia staigmena, kad joje iškeliamas pokalbis su moderniuoju pasauliu klausimas. Enciklika „Ecclesiam suam“ Bažnyčios tarybos dalyvius supažindins su tais pagrindiniais dalykais, kurie yra priviolomi katalikų Bažnyčiai. Popiežiaus Pauliaus VI pasisakymai yra drauge pakartojimas tai, kad katalikų Bažnyčios Galva yra už pažangą. Enciklikoje ilgos pastraipos skirtos ateizmui. Čia taip pat būdingas dalykas. Kur katalikų Bažnyčia anksčiau pasisakydavo griežtu, trumpu „Ne“, tai šiandien leidžiasi į supratimą, nuosirdų pokalbį. Čia prisilaikoma Jono XXIII iškeltojo pasiūlymo ne smerkti, bet su meile aiškintis“.

Amerikiečių „N.Y. Herald“ rašo:

„Popiežius pabrėžia ne skaldymąsi, bet vienyjimąsi, ne barmius, bet reikalą išsivystyti pokalbį. Tai yra tokia laikysena, kuri daugelyje širdžių ir sielų turėtų susilaukti tinkamo atgarsio“.

Italų „Il Messaggero“ tik abejoja, ar tas popiežiaus keliamasis reikalas vesti pokalbį galės būti įgyvendinamas. Laikraštis rašo:

„Nelengva bus įgyvendinti antrojoje enciklikos dalyje nusakomąsias normas dėl pokalbio su pasauliu. Tokiam pokalbiui reikalingas partneris. O kai nėra su kuo kalbėtis, tai nieko kita nelieka, kaip tik pasitvirtinti laiku ir dieviškąja Apvaizda. Jeigu pokalbis neįmanomas su komunizmu pavergtuoju pasauliu, tai čia kaltė yra ne Bažnyčios, o tironijos. Tačiau ir su pro testantais nelengva palaikyti pokalbį. Paila būtų susidaryti čia kokias nors iliuzijas. Matyti, kad apie tai jie nenori girdėti“.

KIPRO TRAGEDIJA IR KAS UŽ JĄ ATSAKINGAS

Nedidelėje Kipro saloje žvanga ginklai ir žūna žmonės. Ten piaunasi tarpusavy

salos gyventojai graikai ir turkai. Reikalas jau pasiekė tokį laipsnį, kad dėl tos salos vos nepradėjo tarpusavio karo Graikija ir Turkija. Britų „The Times“ dėl to rašo:

„Laimei, tiek Graikija, tiek Turkija rodo, kad joms abiemis žymiai daugiau reiskia bendrieji taikaus sugyvenimo reikalai, negu Kipras“.

Prancūzų „Le Figaro“ pakaltina didžiasias valstybes, rašydamas:

„Ta „įtampa“ nebūtų prasidėjusi, jei didžiosios valstybės — JAV ir Sov. Sąjunga — būtų energingai pasisakiusios Atėnuose, Ankaroje ir Nikosijoje“.

Kas gi atsitiktų, jei dėl Kipro pradėtų karą Graikija ir Turkija? Atsakymą duoda amerikiečių „The New York Times“, kuris rašo:

„Pastarojo meto nesantaika tarp Graikijos ir Turkijos atvedė jas iki karo slenksčio ir yra žalinga joms pačioms. Graikui ir visai vakariečių sąjungai. O J. Valstybėms tai ypačiai baisi tragedija, nes karo metu, jeigu jis kiltų, abi pusės kovotų tais ginklais, kuriuos joms pristatė JAV“.

Kai kurie laikraščiai taip pat nurodo, kas labiausiai atsakingas už tokią padėtį. Danų „Politiken“ rašo:

„Atsakomybė už šią padėtį, kuri gali priversti Turkiją ir Graikiją pradėti karą, pirmoje eilėje krinta Kipro graikų vadams su arkivyskupu Makariu priekyje ir tiems sluoksniams Graikijoje, kurie leidžia jms vartyti tokią politiką. Viduržemio jūroje bet kuriuo metu gali pradėti verstis lava. Jei šitaip atsitiktų, tada mums tik reikia atitraukti kartu su kitais šiauriečių daliniais NATO pajėgose ten esančius savo karius, ir tada jau nieko bendra nebeturėsime su ta sala“.

Norvegų „Dagbladet“ šitaip pakaltina Kipro prez. Makarios:

„Jis yra atsakingas už tą dabar vykdomąją cinišką ir beprotišką politiką. Tas Makarios sukrėtė dar pasaulį, kreipdamasis į Maskvą tiesioginės paramos ir saviesiems dažnai leisdamas prasižioti, kad net ir pasaulinis karas gali būti sukeltas, kai reikalas eina dėl arkivyskupo norų“.

Septynios DIENOS

RESPUBLIKONAI KEIČIA POLITIKĄ

Respublikonų kandidatas į JAV prezidentus senatorius Goldwateris turėjo „viršūnių konferenciją“, kurioje dalyvavo respublikonai gubernatoriai, gen. Eisenhoweris, Nixonas, kandidatas į viceprezidentus Milleris ir gubernatoriaus Scrantonas, kuris su Goldwateriu varžėsi dėl kandidatūros į prezidentus.

Toje konferencijoje pakeista suvažiavime priimtoji karinga respublikonų programa. Atsisakoma kraštutinių paramos, žadama tartis su kitais respublikonų žymiaisiais vadais dėl atsakingųjų pareigūnų paskyrimo, jei Goldwateris laimėtų rinkimus, bus remiamas J. Tautos, vykdomas dabar priimtas pilietinių teisių įstatymas.

Zodžiu, grįžtama prie senosios respublikonų politikos.

SOVIETAI GINTŲ KIPRĄ

Sov. Sąjungos vyriausybė pareiškė, kad ji, prašoma Kipro salos vyriausybės ir arkiv. Makariaus, prižada teikti pagalbą Kipro graikams, jei sala būtų puolama svetimos valstybės. Čia turimoji galvoj svietima valstybė, be abejo, Turkija.

NEAISKIOS PALIAUBOS

Kipro saloje sustabdytos kovos, bet paliaubos nėra tvirtos.

Salos graikai nori būtinai išstumti iš Kokinos srities turkus. O Kipro vidaus reikalų ministeris yra pareiškęs, kad tuo atveju, jei Turkija bandys teikti paramą Kokinos gynėjams, graikai pulsia visomis jėgomis, nors dėl to ir visa sala suliepsnotų. Kipro graikų ginklais ir kariais neoficialiai yra aprūpinusi Graikija.

Kipro graikų apsauginių dalinių vadu paskirtas gen. Grivas, kuris prieš salai duodant nepriklausomybę vadovavo prieš britus kovojusiems teroristams.

21 PABEGELIS

Iš Rytų Vokietijos laivo „Voelkerfreundschaft“ (tautų draugystė) Stockholme pabėgo 7 keleiviai ir 4 igulos nariai, Helsinkyje — 10 keleivių.

Tie keleiviai daugiausia vis partijos pareigūnai ir aukšti valdininkai čekoslovakai, rusai, lenkai ir Rytų vokiečiai.

Tai vis buvo ekskursantai, išvažiavę pasiplaukyti po Baltijos ir Šiaurės jūras.

„PRANAŠĖ“ SUIMTA

Šiaurės Rodezijos „pranašė“ Lenšina jau esanti suimta su visa šeima.

Jos pasekėjams pradėjus kelti riaušes, žuvo apie 500 žmonių.

PABĖGO STIPRIAUSIAUSIOMASIS

Iš Birminghamo kalėjimo pabėgo kalnys, kuris buvo nuteistas 30 metų kalėti už dalyvavimą pašto traukinio apiplėšimo byloje ir kuris, kaip spėjama, žino, kur yra paslėpti daugiau kaip 2 mil. svarų pagrobtųjų pinigų.

PASAULYJE

— Prancūzijoje iškilo triukšmas dėl sekretorės, kuri dirbo švietimo ministerijoje ir baigiančiam universitetą išdavė, ko jis bus klausiamas (tik dar reikia išaiškinti, kiek ji gavo už paslapties išdavimą).

— Salzburgo aerodrome 21 valandas išbuvo sulaukytas rumunų lakūnas, kuris samdytu lėktuvu norėjo skristi į Juodosios jūros pakraštį, bet įtartinais laikais, o patikrinus kraują paaiškėjo, kad jo esama girto.

— 15 metų kalėjimo gavo 21 m. amžiaus vokiečiai Karlas Heinzas Petersas, kuris užpuolė ir apiplėšė taksi šoferę.

— J.A.V. Ku Klux Klano organizacijos vadas nustatė saviesiems uniformas: vienus gautuvus (kapišonus), dengiamosios spalvos drabužius, šalmus ir aulinius batus.

— Limoje (Peru) buvo sukilę 700 kalinių, kad jiems neleista paminėti Kubos revoliucijos metinių, policija panaudojo asarines dujas (1 žuvo, 10 sužeista).

— Portugalijoje traukinio nelaimėje 89 asmenys žuvo, 78 sužeisti.

— Afrikos pakrantėje nuskendo Ispanijos žvejų laivas kartu su visa 15 vyrų įgula.

— Praeitą savaitę iš Rytų zonos į Bavariją atbėgo 2 sovietų kareiviai ir gavo politinį prieglobstį.

— Budapešte, Vengrijoje, užvalgę sugedusių kiaušinių, susirgo daugiau kaip 100 asmenų.

— Pakistanas gauna 21 mil. svarų pašalą iš Kinijos.

ANTANUI ŠUKIUI 65 METAI

Yra žmonių, kurie neišėjo didelių mokslų, nepadarė didelių darbų, tačiau kaip skruzdėlės neša šapelius ir krauna į savo tautos dvasinį lobyną. Toks yra ir Antanas Šukys, kurį mes čia pažįstame Anglijoje. Jis gimė dar tada, kai Lietuva buvo okupuota carinės Rusijos, kai to krašto žmonėms buvo draudžiama skaityti knygas savo gimtąja lietuvių kalba — 1899 m. rugpiūčio 8 d. Antanas buvo pirmasis tėvų Jono ir Marijos Liūdžiūtės šukių sūnus. Tėvai buvo šakių apskr., Sintautų valsč., Vilkeliškių kaimo vidutinio ūkio savininkai.

Jaunasis Antanas ir mokslą pradėjo dar okupuotoj Lietuvoj, ir jį nutraukė prasidėjęs pasaulinis karas. O kai karas baigėsi ir Tautos Taryba paskelbė Lietuvos nepriklausomybę 1918 metais, Antanas, jau paaugęs bernuželis, ne į mokslą žiūrė, bet stoja savanorių ir besikuriančių Lietuvos kariuomenę ir kovoja dėl savo krašto laisvės. Kovoja su visais anų laikų Lietuvos priešiniais ir visuose frontuose: ir su lenkais, ir su bermontininkais, ir su bolševikais. O kai Kaune komunistų suagituotos sukilo kelios kariuovių kuopos 1920 metais, Antanas Šukys, jau tada viršila, eina ir čia sukilėlių malšinti ir tvarkos atstatyti. Buvo narsus karys ir kariuovės mylimas. Už narsumą kautynėse apdovanotas dviem Vyties kryžiais su kardais ir ažuolo lapais.

Antaną, kaip ir kiekvieną lietuvių ūkininką, žemė traukia, ir jis, kovoms pasibaigus, grįžta tėviškėn ir imasi ūkininkauti, atstatyti karo audrų gerokai sunaikintą ūkį.

Kaip sąmoningas lietuvis, Antanas tučtuojau stoja į Šaulių Sąjungą ir skiriamas šakių šaulių būrio vadu.

Neilgai jis ramiai ūkininkauja, nes pagalbos šaukiasi pajūrio lietuviai. Jis išvyksta į Klaipėdą ir stoja į sukilėlių eiles. Klaipėdoje jis buvo ten, kur jo jauno ir sąmoningo lietuvių jėga buvo reikalinga: jis dalyvauja didžiajame šilutiškių mitingė, dalyvauja mūšyje užimant Klaipėdos miestą. Kai sukilėliai kariuomenės pavyzdžiu persiorganizavo į pulką, Antanas Šukys tarnauja II kuopoj, kol ta kariuomenė demobilizuojama 1923 metų pavasarį.

Antanas ir vėl grįžta į tėviškę ūkininkauti. Ūkininkauja ir visą atliekamą poilsio laiką paskiria šauliams ir ūkinėms or-

ganizacijoms. Šaulius apmoko kariškai, rengia manevrus. Vasarą gegužines, žiemą vakarėlius. Jis ne tik šaulių būrio vadas, bet ir LSS šakių rinktinės tarybos narys, savanorių valdybos pirmininkas, ūkininkų vienybės pirmininkas, galvijų kontrolės ratelio sekretorius, pieninės revizijos komisijos pirmininkas, Sintautų valsčiaus bankelio „Penta“ revizijos komisijos narys, geležinio vilko kuopos vadas, sakalų gimnastikos sporto vadovas. Kaip tik jis 2000 sakalų gimnastikos sportininkų išveda į sporto aikštę, minint Lietuvos Nepriklausomybės pirmąjį dešimtmetį.

Tačiau kažkas jį pradėjo skusti, ir policija Antaną Šukį paima savo priežiūron, jo veikimą suvaržo. Jis nepakendama varžomasis ir 1934 metais išvyksta į Klaipėdą. Ten ypač plati lietuviško darbo dirva, ir Šukys visa savo jauna jėga metasi į tą darbą: dirba savanorių sąjungoje, įstoja į LSS ir vadovauja ypatingai uosto šaulių grupei. Čia turi progos dalyvauti ir šaudymo sporte, atskirai ir ekipose. Už gerą šaudymą laimėjo dvi sidabrinės geram šauliui žvaigždės ir devynis šaudymo pryzus.

Klaipėdoje pradeda niauktis saulutė, ir

vieną dieną vokiečiai užima ją. Antanas Šukys grįžta didžiojo Lietuvos. Dirba policijoj iki rusiškosios sovietinės okupacijos. Baisiąją birželio naktį jis lieka su trimis mažais vaikais, kurių motiną komunistai suėmė ir ištremė į Sibirą baidam vargū ir kančioms.

Karo audroms siaučiant ir rusiškam siaubui vėl artėjant, Antanas Šukys su mažais vaikais traukiasi į Vokietiją ir ten sulaukia karo pabaigos. Gyvena DP stovyklose ir rūpinasi savo vaikų mokymu ir jų išlaikymu.

Atsiradus galimybėms, atvažiuoja į Angliją ir apsigyvena Bradford, pasaulinės tekstilės pramonės centre. Kai tik čia susirinko didesnis skaičius lietuvių, Antanas Šukys organizuoja DBLS Bradfordo skyrių ir čia eina įvairias pareigas: valdybos pirmininko, apygardos valdybos na-

rio, DBLS centro revizijos komisijos nario, DBLS tarybos nario, Vyties Klubų pirmininko ir revizoriaus, taip pat jis dažnas paskaitininkas tiek Bradford, tiek kaimyninėse lietuvių kolonijose.

Sunkus buvo jo gyvenimas Bradford: jis turėjo uždirbti duoną sau ir vaikams, turėjo rūpintis vaikų mokymu ir jų ateitimi. O šią dieną jis ir mes visi galime tik pasidžiaugti: visi vaikai gražiai užaugo, išsimokslino ir, svarbiausia, visi trys yra sąmoningi lietuviai.

Šalia visuomeninio darbo, jis pradėjo rašyti ir savo atsiminimus, kurių dalį jau skaitėme „Europos Lietuvyje“, o visą stambiąjų tų atsiminimų knygą netrukus gaus Nidos Knygų Klubas skaitytojai.

Taigi šios sukakties proga malonu pasidžiaugti, kad Šukys buvo narsus karys, kuris savanoriškaiėjo mirti, kad mes laisvi gyventume, kad jis buvo susipratęs lietuvis, kokių mums labai reikėjo ir dabar reikia.

Ilgiausių metų!

J. Vaidutis

Šarvuotiniškai

„Tas ne kareivis, kuris palieka kovos lauką priešui sužeistą draugą“. Tai žodžiai šarvuotinio „Aro“ igulos eil. K. Kneizio, pasakyti 1920 m. rugsėjo 22 d. gelbstint kitos dalies sužeistą kareivį. Vėliau šie jausmingi žodžiai buvo dažnai kartojami kariškoje spaudoje ir kareivinių papuošimuose.

Liepos 14 d. Šarvuotinių Rinktinė švęsavo savo metinę šventę. Tad šarvuotinių šventės proga ir noriu trumpai paliesti rinktinės susiformavimą ir jos tolimesnę eiga pirmojo nepriklausomos Lietuvos dešimtmečio laikotarpiu. Steigiant rinktinę, jos sudėtinį šėję šarvuota auto kuopa, šarvuotas traukinys ir tankų kuopa.

1919 m. vasarą Ukmergės - Utenos plente mūsų kariuomenė paėmė vieną lengvą bolševikų šarvuotį. Vėliau dar 4 sunkius šarvuotius nupirko iš vokiečių. Tai buvo pirmieji mūsų kariuomenės šarvuoti automobiliai. Neturint atskiro garažo, jie stovėjo Karo Mokyklos kieme, kuri tuomet buvo įsikūrusi Donelaičio ir Gedimino gatvių kampiniame name. Šarvuotiams aptar nauti buvo pripuolamai sudarytas būrys, kurį sudarė Karo Mokyklos mokiniai ir Auto bataliono šoferiai. Pirmas šių šarvuotinių veiksmingas pasirodymas buvo 1920 m. vasario mėnesį komunistų sukeltojų riaušių metu.

1920 m. kovo 1 d. buvo pradėtas formuoti šarvuotas būrys, kuriam vadovavo kpt. K. Musteikis. Į formuojamąjį būrį tuoj atvyko pirmieji leitenantai (Asevičius, Gerd-

vilis, Jakulis ir Tuskenis) ir apie 30 kareivių. Būrys visus šarvuotius perėmė savo žinion, juos suremontavo ir pradėjo apmokymo veiksmus. Liepos 13 d. mūsų šarvuotiniškai išvyko į kautynes: kpt. K. Musteikis ir ltn. Asevičius su šarvuotiu „Šarūnu“, ltn. Jakulis su šarvuotiu „Aru“, ltn. Gerdvilis su šarvuotiu „Perkūnu“. Jie kartu su 5 p. pulku dalyvavo kautynėse su lenkais ties Kazimieriškiais. Tai buvo pirmasis Lietuvos šarvuotinių dalyvavimas kautynėse. Jie stipriai kulkosvaidžių ugnimi žymiai palengvino pėstininkams sustabdyti lenkų puolimą. Vėliau šarvuotiniškai teko kautis su lenkais įvairiose Vilniaus ir Suvalkų apylinkėse. Seina, Beržininkai, Pranckai, Gibai — tai vietovės, kuriose mūsų šarvuotiniškai sudavė stiprius smūgius lenkams.

Už drąsą ir sumanumą kautynėse apdovanoti Vyties Kryžiaus pirmos rūšies trečio laipsnio ordinais: leitenantai — Asevičius ir Jakulis, vyr. psk. — Juzapavičius ir Ričkus, eiliniai — Kneizys ir Ribelis.

1921 m. rugpiūčio 1 d. būrys pavadintas Šarvuotu auto divizionu. 1924 m. sausio 1 d. divizionas pavadintas Šarvuota auto kuopa ir įjungiamas į Šarvuotinių Rinktinę.

Šarvuotas traukinys „Gediminas“ pagamintas Lietuvos geležinkelio dirbtuvėse 1920 m. vasarą. Įgulai, kuri gyveno Ž. Fredoje, vadovavo kar. Kraucevičius. Rugsejo 10 d. įsakymu traukinys išvyko į frontą, kur daug pagelbėjo mūsų kariuomenei

ir nemaža padarė nuostolių lenkams. Gaila, turėjo ir nepasisekimų. Spalio 3-4 dienomis Varėnos rajone traukinio dalis pateko į lenkų nelaisvę. Spalio 9 d. likusioji traukinio bazė grįžo į Kauną. Atremontavus, kurį laiką saugojo Jonavos tiltą. 1921 m. rugpiūčio 1 d. buvo suformuotas Šarvuotų traukinių pulkas. 1924 m. sausio 1 d. jis įėjo į Šarvuotinių Rinktinės sudėtį.

Vykstant nepriklausomybės kovoms, Lietuva tankų dar neturėjo. Pirmiausia, prieš įsigyjant tankus, buvo susirūpinta jiems paruošti tarnybą. Tuo reikalu 1920 m. pradžioj buvo komandiruota 12 karininkų ir 45 kareiviai į tankų kursus, kurie veikė Rygoje. Lietuva pirmuosius tankus įsigijo 1923 m. rugpiūčio mėnesį. Pertvarkyti ir atitinkamai apginkluoti tankai 1924 m. vasarą buvo įjungti į Šarvuotinių Rinktinę. Iš jų buvo sudarytas tankų batalionas, kuriam vadovavo kar. Kubiliūnas. Garažai buvo A. Fredoje. Pirmas mūsų tankų viešas pasirodymas — 1924 m. rudenį dalyvavimas Aukštųjų Karininkų Kursų pavyzdiniuose manevruose. 1927 m. Tankų batalionas buvo pavadintas Tankų kuopa.

Paskutiniaisiais nepriklausomybės metais rinktinė jau buvo susiformavusi ir tvirtai ir gerai ginkluotą šarvuotį junginį. Jis per visą eilę metų išleido nemažą skaičių karinių šoferių, mechanikų ir kt. Tai buvo gerai paruošti vyrai ne tik kariniam, bet ir civiliniam gyvenimui.

V. Vytenietis

ŠATRIJOS RAGANA

VIKTUTĖ

APYSAKA

(26)

Vasario 19 d., sekmadienis.

Rytoj važiuojame į vaišes keletai dienų. Daktaras jau šiandien dejavo, kad taip ilgai nesimatysime. Ir man nemalonu, ir bevelyčiau pasilikus namie. Tačiau važiuoti reikia, o, pamąčius giliau, juokinga būtų nuliūsti, kad kokią savaitę jo nematysiu. Bet dar juokingiau, kad, neatėjus jam vieną, dvi dieni, nerandu sau vietos ir liūstu... Juokinga... bet ką su ta širdim padarysi?!

Pastebėjau, kad jis yra man moralios žmogaus vertės kriterijai. Pamačius kieno nors man netinkantį pasielgimą, tuojau pamanau: jis taip nepadarė, taip nepasakė, nepasielgtų. O išgirdus ar pažinus visų giriama žmogų, tuojau jį lyginu su p. Antanu ir randu, kad toli tam pagirtajam lig to — manojo. Kokia laimė pažinti ir mylėti tokį žmogų, apie kurį žinau, kad, lyg dangus, aukščiau stovi už kitus! Aš kitokio ir nepamylėčiau... Dažnai esu skaičiūsi ir girdėjusi, kad meilė esanti akla. Netiesa! Akla negalima pamylėti: kol pamylėsi, reikia juk pirmiau pažinti žmogų, juk nepamylėsi tuojau pat, kartą susitikęs, nežiūrėdamas, koks jis. Tiesa, juk atsitinka, kad išsyk įsimyli... bet aš to nesuprantu, ir visados juokai mane ima iš tokios meilės. Nebent nosį ar akis įsimyli, nes ką kitą sunku pažinti pirmą kartą tematant.

Nuostabu su mudviem: juk aš žinau, kad jis mane myli, jis irgi — man rodos, o lig šiol nė žodžio neištareme apie meilę... Ir gerai taip... malonu ir laiminga. Visados sakiau, kad tada teiškėčiau, jei kada pajusčiau, kad be to žmogaus man sunku gyventi, kad su juo laimė, o be jo tuštynė. Dabar tai jaučiu... ergo... Argi ir išteikėčiau?!

Jau gana seniai pradėjome kalbėti tarp

savęs lietuviškai. Jis taip mėgsta, man irgi malonu, nes noriu, kad teorija išvien eitų su praktika. Dabar jau taip pripratau, kad, palikęs su juo vieną, kitaip nebegaliu kalbėti; lietuviška kalba ir jis lyg susivienijo mano širdyje.

Vasario 25 d., šeštadienis.

Ir vėl esu namie... Šešias dienas viešėjome, ir taip pasilgavau namų, tarsi metus juose nebuvau. Žinoma, labiausiai pasilgavau ne pačių namų, bet to, kurį juose tegaliu matyti. Tačiau, ir nesant tam „kam nors“, nemėgstu ilgai važinėti. Gera paviešėti vieną, antrą dieną, paskui nusibosta be darbo ir traukte traukia į savo kampat. Laikas praėjo įvairiai ir įdomiai. Buvome keliose vietose, daug žmonių teko pamatyti. Visaip su manim buvo: kartais perkūnijais traukiau ant savo galvos, kartais pasigalėjimo, retai užuojautos ir pagalbos.

Nuvažiavome nuo dėdės pas ponus M. Išėjo kalba apie „litvomaniją“. Viena panelė man sako:

— Negaliu suprasti, kaip galima pasidaryti lietuvišku patriotu. Lenkiškai išsilavinus, lenkiškai iš pat mažens kalbėjus, sunku pasikūti prie tokios miškinės kalbos, kaip lietuviška. Lenkiškoji visados bus meilesnė, ar ne tiesa?

— Man, priešingai, lietuviškoji už visas meilesnė, — atsakiau.

Tarsi perkūnijai trenkus nutilo mano panelė ir jau nieko daugiau nebesakė, tur būt, manydama, kad su kalbančia tokias „bliuznierstvas“ neverta prasidėti. O ponas M., pajutęs manyje „litvomanę“, kaip iš maišo pylė visokius prikašiojimus „litvomanams“.

— Gerai, — sako, — kad pradėjo darbuotis kaimiečiams, kad nori pakelti senąją kalbą, bet dėl ko skirias nuo lenkų? Kaip galime atmesti tuos, iš kurių gavome kultūrą, kurių literatūra mus išlavino? Dėl ko „litvomanai“ nekenčia dvarininkų, vadindami juos ironiškai lenkais? Dvarininkai yra tautos stulpai, iš jų ima pavyzdį liaudis, jie auklėja idealus.

— Lietuviai neturi jokios neapykantos dvarponiams kaip tokie, — tariau. — Laiko tik jiems bloga jų ištautėjimą, prikašioja jų atitolimą nuo prastų žmonių, paskendimą savo pačių naudoje. Pasijutęs dvarponiams, kartu su liaudimi, tos patios tėvynės sūnumis esant, panorėjus jiems prisidėti prie bendro

darbo Lietuvos labui, pradėjus jiems iš tikro auklėti idealus — nieks nieko prieš juos neturės; lietuviai tik džiaugsis, kad tėvynė atrado savo paklydusius sūnus. Bet, nelaimė, šiais laikais, jei yra kame idealai, tai tik ne mūsų dvarininkuose, ir, imdama iš jų pavyzdžius, netoli mūsų tauta tenužengtų pirmyn. Dabar idealus auklėja iš sodiečių išėję žmonės: jie darbuojas tėvynės labui, aukoja viską dėl idėjos, išsižada karjeros, o dvarininkų sūnūs, jei koks dešimtas išis aukštesniuosis mokslus, — važiuoja sau į pasaulį ir žūva saviesiems, o kiti, prieję „dvarininkų klasę“ gimnazijose, baigia edukaciją ir sėdi dvaruose, medžiodami dalis. Maža nauda iš jų ir menkas pavyzdys. Žinoma, yra išimčių, bet daugumas tokie.

Nežinau, kuo buvau palaikytas; be abejo, socialiste. Trumpai sakant, pasipiktinimas buvo didelis.

Pas dėdę buvo atvažiavusios kelios mano dėdienės ir tetulės, vis jaunamartės, ir pradėjo kalbėti apie vyrus: kaip juos reikia daboti, kaip vesti, kaip elgtis su jais. Buvau ir aš su jomis, ir taip man pakyrėjo ta kalba, kad nebegalėjau tvirtis. Iš tikro, tarsi apie vaikų auklėjimą kalbėjos, ne apie gyvenimą su suaugusiu žmogumi. Pagalios viena tarė man:

— Viktute, klausykis ir išidėk į atmintį, kaip reikia elgtis su vyru. Kada nors pasinaudosi tomis žiniomis.

— Dėkui už vyrą, kurį reikia už virvės vadžioti! Aš pasieškosiu tokio, kurs pats mokės eiti šalia manęs!

Vėl pakilo juokai ir stebėjimasis mano naivumu. Tai, sako, esąs negalimas daktas; būtina reikią vadžioti vyrą; jei tu jo nevadžiosi, tai jis tave vadžios.

Nežinau, kas čia yra, bet aš nepritinku prie jų visų! Jų nuomonės mane erzina, o jos vėl juokias iš mano naivumo ir idealizmo. Atmenu, vienas kavalierius pasakęs apie mane tokią nuomonę: „Būtų nei šio, nei to, bet per daug ideali“. Prisijuokiau išgirdus tuos žodžius ir dabar juokiuos juos atsiminus.

Rytoj pamatysiu daktarą, garbė Dievui! Tiek dienų nemačiau... Kol dabar nupasakosiu jam savo kelionės išpūdžius — tiek jų prisirinko. O nepasidalijus su juo visu tuo, ką jaučiu, mastau, dirbu, rodos man, kad pusė mano asmens tegyvena.

(Bus daugiau)

SAMARIETIS IR ŠALPOS ĮSTAIGOS

„Mylėk savo artimą, kaip pats save“, toks yra Dievo įsakymas.

Ir čia kyla klausimas: o kas gi yra mano artimas?

Atsakydamas į šį klausimą, Kristus pasakė tą dabar visiems žinomą gražų palyginimą apie gailestingąjį samarietį.

Samarietis banditų apiplėštam ir sužeistam žmogui padėjo ne dėl to, kad tas buvo jo prietelis, ar pažįstamas, ar tautietis, o vien tik dėl to, kad jam buvo reikalinga pagalba. Nelaimingąjį jis laikė savo artimu, nors jį pirmą kartą matė ir iš apsirėmimo pažino, kad jis ne samarietis, o žydą (tos dvi tautos nelabai draugiškai savo tarpe gyveno).

Ir tam savo artimui jis padėjo asmeniškai ir aktyviai savo rankomis, kiek sugebėdamas, aprišo jo žaizdas, iš savo kišenės davė du denarų uždegus savininkui, kad tas sužeistąjį slaugytų.

Ar galima tą samariečio pasielgimą, taip Kristaus išgirtą, palyginti su šalpos organizacijų veikla? Ar ir jas Kristus pagirtų?

Žinoma, pagirtų, jei jos tikrai veikia iš artimo meilės.

Sakysim aiškiau: valstybinė šelpimo įstaiga ar šiaip kokia organizacija negali mylėti. Negali mylėti nei įstaigos baldai, nei rašomosios mašinėlės, nei dokumentų krūvos. Tik ten dirbą žmonės gali turėti artimo meilės: jei jie nuoširdžiai ir asmeniškai prisideda prie nelaimingųjų šelpimo, jei ne tik įstaigą myli, kuri jiems algą moka, bet ir šelpiamuosius myli.

Mūsų laikais negalima atsisakyti nuo organizuotos ir kontroliuotos pagalbos tiems, kuriems jos reikia. Tenka rūpintis, kad toji pagalba visus pasiektų ir kad ji būtų teisingai paskirstyta. Taigi negalima išvengti nei sąrašų, nei popieriaus, nei rašomosios mašinėlės.

Tačiau niekada negalima atsisakyti nuo asmeniškio prisidėjimo prie labdaros darbų. Ir čia reikia pabrėžti, kad daugiausia artimo meilės parodyti ne įstaigų tarnautojai, bet tie, kurie šalpos organizacijoms aukoja: jie norėtų būti gailestingais samariečiais, tačiau jiems nepasitaiko su tikti jokio apiplėšto ir sužeisto keliautojo, o elgetomis, kurie po miestą slankioja, yra pagrindo nepasitikėti; dėl to jie perduoda savo auką šelpimo įstaigoms, našlaičiams, senelių prieglaudoms.

Pagal krikščioniškąją dvasią, kuri buvo labai gyva ir senose lietuvių tradicijose, trys geriausi darbai yra: malda, pasninkas, išmalda. Tais darbais tiesiogiai tarnaujama Dievui — net ir išmalda, nors ji duodama ne Dievui, o žmogui: ji duodama artimui, bet dėl Dievo!

Paskutiniame teisme, kaip jis aprašomas šv. Mato evangelijoje, 25-e perskyrime, Kristus klaus žmonių tik apie tai, ar jie darė artimo meilės darbus (ar pavaldydo alkana, ar apdrėgė nuoga, ar apglėbė ligonį, ir panašiai), ir nuo tų darbų priklausys žmonių amžina laimė ar amžina prapultis. Ar organizuoti darbai, ar neorganizuoti, bet jie turi būti asmeniškai.

Kunigas Vincas

LIETUVISKOS PAMALDOS

ROCHDALE — rugpiūčio 23 d., 11.30 v.

TREMTINIO DALIA

A. MERKELIS

(33)

A. Smetona J.A.V. buvo nepaprastai veiklus, ir toji jo veikla buvo plati, įvairi ir sėkminga. Jis glaudžiai, nors ir nevisuomet sėkmingai, bendradarbiavo su pasiuntiniu P. Žadeikiu, kuris pagrindžiai jį informuodavo apie visus Lietuvos reikalus ir savo santykius su Department of State, tardavos visais Lietuvos laisvinimo bylos reikalais; jis užmezgė ryšius su daugeliu kitų Lietuvos pasiuntinių ir su jais plačiai korespondavo, ypač su dr. K. Grauziniu, dr. F. Meieriu, dr. J. Šauliu etc.; veikliai dalyvavo organizacijose, siekiančiose mažosioms tautoms laisvės; skaitė daug pasakaitų lietuviams ir amerikiečiams intelektualams, nušviesdamas tragišką Lietuvos būklę ir jos laisvės siekimus; jis visą laiką sielijos sudaryti Lietuvos vyriausybę in exile ir ieškojo būdų, kaip tai įvykdyti.

J.A.V. vyriausybės A. Smetona buvo laikomas persona grata, tačiau protokoliniais sumetimais federalinė vyriausybė vengė su juo bet kurių ryšių, kaip su Lietuvos respublikos prezidentu. Reikalui esant, jis į prezidentą F.D. Rooseveltą ir kitus aukštesnės valdžios pareigūnus kreipdavosi kaip privatus asmuo. 1941 m. gruodžio 11 d. Vokietijai ir Italijai paskelbus Jungtines Valstybes karą, jis santykius su Sovietų Sąjunga dar labiau glaudėjo, ir, tuo naudodamasi, Sovietų Sąjungą 1942 m. pavasarį pareikalavo Jungtinių Amerikos Valstybių ir Didžiosios Britanijos, kad jai pripažintų Pabaltijo kraštus. Joms atmetus tuos reikalavimus, 1942 m. birželio 19 d. ryšium su tuo svarbiu įvykiu A. Smetona prezidentui F.D. Rooseveltui pasiuntė savo laišką.

Atvykęs į J.A.V., A. Smetona atnaujino senąsias pažintis, užmezgė naujų, daug kur buvo kviečiamas kalbėti, visur amerikiečių buvo pagarbiai sutinkamas, maloniai palydimas. Nors jo politinė įtaka ir nebuvo jau tokia didelė, kaip jo populiarumas ir veiklumas, tačiau savo prieštams, kurių jis turėjo nemažiau kaip bičiulių, kėlė nerimo ir baimės dėl savo sėkmingos ir Lietuvos laisvinimo šviesių vilčių teikiančios veiklos ir joje pasiektų laimėjimų. Daugumoje lietuvių ir kai kurioje amerikiečių spaudoje įvairiais sumetimais nuolat skleidžiami įvairūs šmeižtai šiek tiek kėlė A. Smetonai nepalankių nuotaukų, tačiau jo veiklai maža įtakos turėjo. Tad griebtasi dar kitokių priemonių: A. Smetona dėl savo veiklos pradėta skusti įvairioms federalinėms valdžios įstaigoms.

Kadangi A. Smetonos registracija, kaip an agent of foreign principal, lieté ne tiek jo asmeni, kiek visą Lietuvos laisvinimo bylą, tai jis stengė jos išvengti, ir tos pastangos buvo daromos ligi pat jo tragiškos mirties 1944 m. sausio 9 d. Jo veikla ir toliau tolydžio didėjo, sulaukdamas žymių amerikiečių tautos ir plataus atgarsio Amerikos spaudoje. Tačiau jį nepatikėjo nei jo politiniams priešininkams, nei Lietuvos laisvinimo prieštams. Pirmieji kaltino, kad jis savo veikla siekia publicitą, o antrieji, kad kenkia geriams Jungtinių Amerikos Valstybių ir Sovietų Sąjungos santykiams. Sovietų Sąjungą gąsdino net A. Smetonos ketinimas rašyti savo atsiminimus, ir jį per Department of State darė žygių, kad jis to nedarytų, nes tai galėtų pakenkti juodviejių geriams santykiams.

Būdamas Šveicarijoje, A. Smetona parašė gana plačius atsiminimus apie savo gyvenimą Vokietijoje — Nuo Mozūrų ežerų ligi Šveicarijos. Atvykęs į J.A.V. ir kiek

daugiau susipažinęs su jos gyvenimu, ketino toliau tęsti savo atsiminimus. Apie tai veikliai sužinojo Sovietų Sąjungos ambasada, ir jai šis A. Smetonos ryžtas buvo nemalonus, nes jis savo atsiminimuose iškeltų Sovietų Sąjungos klaidas, smurtą ir jos pavergtų tautų žiaurią priespaudą. To kio atsiminimai amerikiečius galėtų blogai nuteikti prieš Sovietų Sąjungą, sukelti nepasitikėjimą klasingais savo sąjungininkais, kurie sutarčių laikosi tol, kol jos jiems naudingos. Tad per Department of State jį darė žygių, kad A. Smetona savo atsiminimų nerašytų, o šis per Lietuvos pasiuntinį P. Žadeikį kelis kartus įtaigojo A. Smetoną to nedaryti, nes tai galį pakenkti Lietuvos reikalams.

Atsiminimų rašymą atidėjęs tolimesniam laikui, A. Smetona ėmėsi kitų darbų, susijusių su Lietuvos laisvinimu: parašė plačias, 85 mašinėlė rašytų puslapių, pastabas — Comments on the manuscript of Dr. Owen J.C. Norem's book „Timeless Lithuania“, kuriomis jos autorius pasinaudojo, ir pradėjo rašyti stambų veikalą Lithuania Propria; tačiau jo spėjo padaryti tik apmatų, per 100 puslapių smulkas rankraščio. Be to, P. Žadeikio prašomas buvo pradėjęs organizuoti Research Committee, kurio tikslas rinkti ir studijuoti Lietuvos laisvinimui reikalingą mokslinę medžiagą.

Katalikams ir socialistams A. Smetoną ignoruojant ir savo spaudoje jį visaip šmeižiant bei niekinant, jis glaudesnius santykius palaikė su tautinės srovės organizacijomis. Jam dalyvaujant, 1941 m. vasara, buvo įsteigta Lietuvai Vaduoti Sąjunga, o 1942 m. birželio 28 d. Pittsburghe, Pa., jos suvažiavime, nustatė pagrindines jos veikimo gaires.

— Ilgai ieškota lietuvių vienybės bendrai Lietuvos naudai, iki šiol ji tačiau nerasta. Ar jau tektų nusiminti ranka pamoti? Ne, — kalbėjo A. Smetona suvažiavimo dalyviams. — Jei, eidami į vieną tikslą, negalime iš vieno dirbti, tai dirbkime šaliniais, vieni kitiems nekludydami, ieškodami draugių sutartinio darbo. Ir per mažai bendraujame su nelietuviais amerikiečiais, kurių tarpe yra daug palankių lietuviams žmonių.

A. Smetonos politiniai priešininkai jam nuolat priekaištaudavo ir jį smerkdavo, kad jis išlaisvintoje Lietuvoje noris atkurti buvusią santvarką. Ši demagoginiai sumetimais, be jokio pagrindo jam daromą

MITYBA IR VĖŽYS

Vokiečių žurnale „Krebsarzt“ sugretinami 29 šalių mirtingumo nuo vėžio rodikliai su tų kraštų gyventojų mitybos duomenimis. Kraštuose, kuriuose mažiausiai mirštama nuo vėžio, didesniąją suvartojamo maisto dalį sudaro angliavandeniai, mažesniąją — riebalai. Baltymų kiekiai nedaug tesiskiria. Šalyje, kurioje mirtingumas nuo vėžio mažiausias (14,5 atvejo 100 tūkst. gyventojų), gyventojų maisto sudėtyje angliavandenių yra 70,3 proc., baltymų — 16,5 proc., riebalų — 13,2 proc. Krašte, kuriame mirtingumo nuo vėžio rodikliai aukščiausi (206,8), atitinkami skaičiai — 55,5 proc., 14,7 proc. ir 29,8 proc.

Medicininė geografija teikia ir daugiau duomenų, iš kurių matyti, kad susirgimai vėžiu labai susiję su maistu. Tačiau įdomu, kad, pavyzdžiui, eskimai ta liga neserga, o jų juk jį maiste vyrauja žalia mėsa, žuvies taukai.

priekaištą A. Smetona kiekviena proga paneigdavo. Ir šiame suvažiavime jis išlaisvintos Lietuvos santvarkos klausimą iškėlė ir pats į jį, šiaip samprotaudamas, atsakė:

— Šiaip ar taip dirbdami, mes turime siekti, kad Lietuva atgautų savo nepriklausomybę. Kokios formos ji bus, šiandien negalime atspėti. Mes nesilūpome jai, atskirusiai, jokio santvarkos projekto. Tai lietuvių tautos, namie pasilikusios, teisė. Iš savo sąlygų, iš susidėjusios aplinkos, iš savo medžiagos, atkutsi iš po karo griuvėsių, tauta pati kurs ir spręs savo atnaujinto gyvenimo formą, nustatys savo valstybinės santvarkos rėmus. Tokia pati sutinka ir su Atlanto Carterio 3 straipsniu, kuris skelbia: Teisė visoms tautoms pasirinkti tokią valdymo formą, kokios jos nori. Tais žodžiais yra pareikštas pagrindinis demokratizmo dėsnis, iš kurio vedamas tautos suverenumas.

(Bus daugiau)

NAUJI FILMAI

Hollywoodas šiuo metu nebėra filmų sostinė pasauly. Italija, Švedija ir kiti kraštai, taip pat Japonija, Indija daugeliu atžvilgių pralenkė amerikinių filmų gamybą. Tai todėl, kad Amerikos „produseriai“ dažniausiai nori greičiau praturėti, priekpami skubių, nevertingų, minios žemesiems jausmams patikaujančių filmų ir filmelių. Deja, tie moraliniai ir meniniai atžvilgiai pigūs filmai yra masės žmonių mėgiami, jie prasiiveržia ir į Europą, neva propaguodami amerikinių kultūrą. Užtat pravarė iš anksto susipažinti su naujų filmų turiniu ir jų įvertinimu, kad žinotum, ar verta gaišinti laiką ir išmesti pinigą jiems žiūrėti. O gal geriau paskaityti rimtą lietuvišką ar kitokią knygą, užuot žiūrėjus į šlamštinę „filmų kultūrą“.

Čia pateikiama kelių naujų Hollywoodo filmų bent apytikris įvertinimas. Žinoma, kiekvienas toks įvertinimas neišvengia asmeninio skonio ir pažiūrų pasireiškimo, užtat jis nesilūpoms primygtinai.

„Ensign Pulver“ yra spalvotas ir įdomios intrigos, Warner Brothers studijos gamybos filmas, nepasiekęs vidutinio meninio lygio. Įdomiausia čia yra prityrusio aktoriaus Burl Ives ir poros kitų gera vaidyba. Burl Ives vaidzuoja nepaprastai kieta charakterio laivo kapitona, kuris besąlyginai siekia raudiško įstatymų vykdymo, drausmės, tvarkos, jūrininkų užsiurūdinimo, o susilaukia neapykantos, tvarkos lau žymo ir nepaklusnumo iki komiško nutykimo. Įdomu filme stebėti to nelaimingo žmogaus vidinę dramą, kovojant jam pačiam su savimi ir su nuolatiniais savo „priešais“, kurie iš tikro geri žmonės ir net myli savo vadą bei nori jam geru. Filmą tik pramoginis (komedija) ir gali patikti tiems, kurie mėgsta jūrą ir jūrininkus. Vaikams netinkamas.

„I'd Rather Be Rich“, su Sandra Dee, Robert Goulet, Andy Williams ir prancūzų aktorium Maurice Chevalier, pretenduoja į didelį Ross Hunter (per Universal Studiją) pastatymą, bet mes gauname tik vidutinę komedijėlę, su labai tuščia intriga; net gero dainininko ir aktoriaus Robert Goulet talentas čia pilnai neišnaudojamas. Sandra Dee graži ir žavinga, bet tai ir viskas. Šiai aktoarei, kaip ir Debby Reynolds, kažkodėl niekad neduodama rimčiau pasirodyti dramatinę vaidybą, o gal jos ir nesugebėtų. Šio spalvoto filmo turinys irgi gali patenkinti tik labai lengvo žanro pramogų mėgėjus. Be to, tinkamas tik suaugusiems ir vyresniam jaunimui. Spalvotas, yra juokingų — farsinių — scenų daugiau, negu reikia.

„Bikini Beach“ (American-International)

PAJŪRIAIS — PAMARIAIS

Nauja, ilgo grojimo plokštelė, kurioje įdainuota 16 dainų vyrų okto, vedamo A. Mrozinsko — „Ei, Lietuvos kareivėliai“, „Jūreivių maršas“, „Gaudžia trimčiai“ ir t.t.

Be šios plokštelės, šiuo metu galima gauti: Opera „Pilėnai“ trijose plokštelėse, Lietuvių Tautiniai Šokiai, Švedo Tautinio Ansamblio, Vandos Stankus „Ar Pamenai“, 16 liaudies dainų, įdainuotų Rūtos choro, Fausto Stroljos Liaudies dainų rinkinys ir taip pat naujai pasirodžiusią Lionės Juodis — „Dainuojame su Lione“.

Visas šias plokšteles galima užsisakyti: DAINORA, 14, Priory Rd., Kew, Surrey.

NAUJAUSIOS KNYGOS

Dr. Maceina — Niekšybės paslaptis — 1.94.
Stp. Kairys — Tau, Lietuva — 1.15.0.
K. Bielinis — Teroras Sovietų Sąjungoje — 0.12.6.

Dr. J. Končius — Vytautas The Great Grand Duke of Lithuania — 1.94.
P. Garšva — Neįsanti šviesa — 1.5.8.
St. Yla — Moderni mergaitė — 0.18.6.
Daudzvardienė — Popular Lithuanian recipes — 0.14.8.

Rašyti: DAINORA, 14, Priory Rd., Kew, Surrey.

Su sportininkais Australijoje

ANTRASIS LAIŠKAS

ATSIKIRTOME UŽ PRALAIMĖJIMĄ

(Oro paštu iš Australijos. Rašo G. Vitkus)

„Sveiks, Algi, kelionė jau gerokai įpusėjusi. Po Newcastle rungtynių mūsų šalis visos rungtynės laimėjo labai lengvai. Lietuvių krepšininkų, drauge ir Lietuvos, vardas pagarbina linksnuojamas visoje Australijoje.“

Atvažiavę į Melburną, mūsų krepšininkai jautėsi gana pajėgūs lengvai susitvarkyti su Viktorijos rinktinė, su kuria turėjo žaisti pirmąją dieną atvažiavę iš Tasmanijos.

Nors pasitaikė darbo diena, bet labai daug lietuvių ir labai gražiai mus sutiko aerodrome. Visi laukė naujos pergalės aikštėje.

Į rungtynes, kurios buvo taip pat rodomos per televiziją, susirinko pilna salė žmonių. Po pirmojo švilpuko matyti, kad

ši australų rinktinė gerai susilošusi ir žaidimas vedamas iš Amerikos atskviesto treneriu žaidėjo. Mūsų rinktinėje matyti nuovargis ir trūkumas komandinio žaidimo. Labai dažnai lengvai įmetami krepšiai išsisuka lauk. Vis tiek įstengta pirmąjį puslaikį laimėti 31:28.

Po pertraukos australai išvysto dar didesnę spartą, ir jų tikslūs metimai ne tik išlygina rezultatą, bet net prašoka šešiais taškais. Ta nesėkmė, lietuviams tarsi persekiojusi pirmąjį kėlinį, dabar dar žiauriau pasireiškia antrame kėlinyje. Mūsų visiškai visai stipriai rezultatai išlyginti bei palaužti australų entuziazmą. Tas jiems nesiseka. Rungtynės baigėsi pirmuoju Amerikos lietuvių pralaimėjimu Australijoje 67:58. Po rungtynių buvo matyti publikoje verkiančių lietuvių ir lietuvačių.

Tikrai buvo nemalonu mums visiems po šio pralaimėjimo. Kai kurie mūsų žaidėjai ne kalbėti nenorėjo.

Sekančią dieną rungtynės prieš Reno komandą, kurią sudarė beveik tie patys žaidėjai, kaip ir Viktorijos rinktinėje. Buvo jaučiama kažin kokia baimė, būtų tikrai nemalonu ir vėl pralošti. Mūsų krepšininkai, žinodami dabar, kad reikalinga kovoti, iš visų jėgų susiima ir visą laiką veddami laimi 97:77.

Po dienos pertraukos vėl tenka stoti į aikštę ir lošti net dvi rungtynes. Pirmąsias prieš Geelongo lietuvių rinktinę, kurias laimi nesistengdami 73:16. Antrąsias prieš labai stiprią Church komandą, kurios pirmasis penketukas yra tas pats mums atnešęs pirmąjį pralaimėjimą. Nuo pirmosios minutės matyti tikrai gražus žaidimas abiejų komandų. Gražūs pasavimai, puikūs prasiiveržimai, tikslūs mėtymai. Mūsų šalis tikrai sulošė kaip komanda ir laimėjo 85:63.

Paskui žaidėme prieš Melburno lietuvių Varpo komandą, kurias laimėjome 117:43. Lieka sulošti revanšines rungtynes su Viktorijos rinktinė, kuriai taip neseniai pralaimėjome. Šių rungtynių svarbumas neapsakomas. Salė perpildyta. Net stovėti vietų nėra. Daugybė žmonių net negalėjo pakliūti į žaidynių salę. Australai pasirengę pakartoti savo laimėjimą, o mūsų atsiūti. Prasidėta kieta kova. Pulaikis baigiasi 30:26 mūsų naudai. Klausimas kyla, ar įstengs mūsų šalis atsilaukti antrame puslaikyje? Po pertraukos lietuvių dar kiekiau susiima ir laimi užtikrintai 71:57.

KAS PARENGIA CHRUSČIOVUI KALBAS?

(E) Po Skandinavijos kraštus keliaudamas, N. Chrusčiovas su savimi gabenosi išties „smegenų trestą“. Tai įvairūs patarėjai, sekretoriai ir kt. Pagal savaitraščio „Die Zeit“ iš Oslo gautus duomenis, pirmųjų, su Chrusčiovu keliausių sekretorių tarpe, tenka paminėti Vladimirą Lebedevą. Jo oficialus titulas — Ministrų Tarybos Pirmininko sekretorius. Tai maža ūgio, praplikęs, akinuotas, kiek išbalęs, akademiko išpūdį sudaręs pareigūnas. Spaudos atstovų tarpe jis atrodavo draugiškas, nors ir kiek susivaldęs, rezervuotas. Lebedevas turi svarbų uždavinį — jis parengia projektus ilgosioms Chrusčiovo kalboms.

Lebedevo vadovybėje Chrusčiovo sekretorių tarpe dirba Oleg Trojanovski. Jis — pirmojo sovietų ambasadoriaus Vašingtone sūnus, yra lankęs JAV mokyklas. Gerai mokėdamas anglų kalbą, jis yra ejęs oficialaus Chrusčiovo vertėjo pareigas. Pa našaus sukirpimo kitas Chrusčiovo sekretorius — Viktor Suchodrev, šiuo metu einaš pirmojo anglų kalbos vertėjo pareigas sovietų užsienio reikalų ministerijoje. Anglų kalbą jis išmoko Anglijoje, kur jo tėvas buvo diplomatu. Šis 30 m. amžiaus sekretorius teikia užsienio išpūdį ir savo įmantria laikysena diplomatinuose priėmimuose nustelbia net jaunosius britų diplomatus.

Rūpestiai dėl drausmės pažeidimų

(E) Drausmės pažeidimų pavyzdžių šių dienų Lietuvoje tiek daug, kad ir laikraščiai šiai temai skiria vedamuosius, gi Vilniaus radijas teikia aliarmuojančias žinias. „Tiesa“ vedamajame (nr. 156) piktinasi vad. prirašinėjimo pavyzdžiais. Pvz., Ukmergės „Vienybės“ šaldymo įrengimų gamykla turėjo pradėti gaminti žemės ūkiui labai reikalingą mašiną GAN-8. Ir gamyklos direktorius prirašė, kad pagaminta 250 mašinų, nors įmonė nebuvo pagaminusi nė vienos.

Nedrausmingumu pasižymi vadovai rusiškoms pavardėms. Štai buvusio Vitenbergo vardo fabriko direktorius J. Klebanovas Liaudies ūkio taryboje buvo apsisėkęs vyksta į Maskvą, o tuo metu jis išvyko į Leningradą ir su savim buvo išsivežęs jauną kolektyvo narę. Pagal „Tiesą“, Klebanovo nusižengimas turėjęs sunkių padarinių.

DIDŽIAUSIA SIUNTINIŲ FIRMA

TAZAB & Co. Ltd.

PASIUNČIA ĮVAIRIŲ PREKIŲ IR MAISTO SIUNTINIUS Į LIETUVĄ.

REIKALAUKITE KAINORAŠČIŲ.
Susirašinėjimas vykdomas lietuvių kalba.

FIRMOS ADRESAI:

LONDON

22, ROLAND GARDENS, S.W.7.

Tel.: FRE 3175.

MANCHESTER

47, GREAT WESTERN ST., MOSS SIDE, M/c 16.

Tel.: MOS — 4683.

BIRMINGHAM

39, CORPORATION STREET, BIRMINGHAM — 2.

Tel.: MID — 1526.

Europos lietuvių kronika

LONDONAS

KUN. DR. J. V. BULAITIS —
MONSINJORAS

Senosios lietuvių išeivių kartos veikėjų P. O. Bulaičių sūnus kun. Dr. J. V. Bulaitis jo gimtadienio proga šv. Sosto buvo pakeltas į monsinjorus — kanauninkus.

Dabar jis yra Apaštališkojo Sosto nuncijaus sekretorius Korėjoje.

SVEČIAS IŠ JAV

Ilgesnių atostogų į Europą atvažiuo iš JAV lietuvis Bronius Vitėnas.

Paviesėjęs Londono Lietuvių Namuose, išvyko į Vokietiją draugų ir pažįstamų aplankyti.

Jis prieš 10 metų iš Chichesterio, Britanijos, išvažiavo į JAV.

ISVYKO Į LIURDĄ

„Šaltinio“ surengtoji ekskursija praeitą sekmadienį išvyko iš Victorijos stoties Londone.

Maldininkai pradėjo rinktis iš įvairių Anglijos vietų jau šeštadienio popietę.

Ekskursija, aplankiusi Liurdą ir kitas stebuklingas vietas, grįš pro Londono Victorijos stotį sekmadienį, rugpiučio 23 d., 6 val. vakaro.

Ekskursijai vadovauja kun. J. Budzeika, MIC.

PAGERBKIME MOTERIS

Rugpiučio 29 d., šeštadienį, 7.30 v. vak., Sporto ir Social. Klubu salėje Londone vyrai ruošia moterims pagerbti vakariene su menine programa.

Kviečiame visus gausiai atsižvelgti ir pagerbti mūsų darbščiasias bitutes.

Užsirašyti pas Ig. Dailidę ir S. Puidoką.

Rengėjai

HUDDERSFIELD

LIETUVISKOS PAMALDOS

Pamaldos bus rugpiučio 30 d., 1 v. p.p. — P. Komunija.

CORBY

PAMALDOS

Lietuviškos pamaldos bus rugpiučio 30 d., 12 val., šv. Patriko bažnyčioje.

IR VASARĄ, IR ZIEMĄ.

IR RUDENĮ, IR PAVASARĮ

ne tik maistui, bet ir kitomis gėrybėmis

Jei saviems padėti nori,

Padarysi tai tikrai,

Kreipkis tik tuojau pas TAURĄ,

Ir neliks kišenė kiaura!

TAURAS

(A. BRIEDIS)

3, ST. DUNSTAN'S GARDENS,
LONDON, W.3
Tel. ACO 4374

GERIAUSIAS LAIKAS!

Vasarą siuntiniai į Lietuvą nukeliauja per 3 savaites ir net dar greičiau. Todėl dabar yra geriausias laikas siųsti rudens sezonui pritaikytas prekes, skėčius, pirštines, paltines ir šiltas medžiagas, o taip pat maistą.

Neužmirškite, kad šioje srityje geriausiai, greičiausiai ir pigiausiai patarnauja Jums žinoma seniausioji Londone lietuvių įmonė

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421, HACKNEY RD., LONDON, E.2.

Tel.: SHO 8734

Su mūsų pažymėjimais gausite Income Tax legvatas. Duodame išsimokėjimo lengvatas ir atsakome už kiekvieno siuntinio pristatymą. Sluociname Jūsų sudarytus siuntinius ir prekes pagal mūsų kainininkus.

SKYRIAI: 121 Middleton Rd., Manchester, 8.
7042 So. Talman Ave., Chicago 29, Ill.
Tel. 436-0494.
124 Park St., Sudbury, Canada.
61 N Windermere Ave., Port Arthur, Canada.

MOSŲ REMEJAI

Apsimokėdami už Nidos Knygų Klubo leidinius ar „Europos Lietuvį“, aukų yra pridėję šie tautiečiai: po 14 šil. P. Zama- ravičius ir J. Kinka, 6 šil. M. Vereika, 5 šil. J. Strumskis ir 4 šil. A. Sabulis.

MANCHESTERIS

MIRĖ M. PUODŽIŪNIENĖ

Liepos 20 d. staigi mirtis amžinai iš mūsų išskyrė M. Puodžiūniene, žinomo apylinkės lietuvių veikėjo a.a. Pr. Puodžiūno našlę, kuri iki paskutinių savo gyvenimo valandų buvo aktyvi bendruomenės narė. Liepos 24 d. velionė palaidota šalia savo vyro Mostono kapinėse. Į amžino poilsio vietą ją palydėjo giminės, artimieji ir pažįstami. Liet. Soc. Klubas ant jos kapo uždėjo gražų vainiką. Beveik visi apylinkės lietuviai ją pažinojo ir nuoširdžiai užjaučia netikėtą ir skaudaus smūgio paliestus velionės sūnus, dukteris ir giminės.

Kun. P. URBAICIO LANKYMASIS

Liepos mėn. pabaigoje apylinkę aplankė salezietis kun. P. Urbaitis, kurio misijos tikslas buvo surasti berniukų, norinčių mokytis liet. saleziečių Institute Castelnovo, prie Turino, Italijoje. Savanorių atsirado apie 10, kurie šiuos mokslo metus ten jau žada pradėti.

16 SKAUTŲ STOVYKLOJE

Lietuvių skautų stovykloje Sodyboje iš Manchesterio dalyvavo 16 skautų-čių. Kelionėje juos globojo „Malronio“ d-vės draugininkas A. Jakimavičius ir „Živilės“ d-vės adjutantė K. Šnelytė.

A. Pilkauskas

SAUNIOS VESTUVĖS

Rugpiučio 8 d. šv. Onos R.K. bažnyčioje susituokė Justinas Snabaitis iš Wolverhamptono su Bernadeta Navickaite iš Manchesterio. Mišias atlaikė ir vedybinį palai minimą suteikė kun. V. Kamaitis, kartu pasakdamas gražų pamokslą. Solo, vargo nams pritariant, įspūdingai giedojo muz. T. Burokas. Vedybinės apeigos dalyvavo gausūs būrys svečių, artimųjų ir pažįstamų. Prisiminti šioms iškilmėms eilė fotografų padarė daug nuotraukų. Po apeigų visi automobiliais pasuko į L.S. Klubu patalpas, kur buvo suruoštos valės.

P.p. Navickai gana plačiai žinomi savo vaišingumu. Todėl ir jų dukrelės vestuvės ne tik vietos artimieji atsilankė, bet atvyko svečių net iš Skotijos, Bradfordo, Wolverhamptono ir iš kitur. Išsita eilė ir anglų džiaugėsi lietuviškomis vestuvėmis. Taigi taip trejetą dienelių, kaip ten kadaise laisvoje tėvynėje, buvo viešėta, daug kalbėlių pasakytą, išsidainuota, pašokta, o daugiausia tai iš širdies išsikalbėta. O jau nusiems ne tik prilinkėta, ne tik privaliuo ta, bet ir išgirti jie už sukūrimą lietuviškos šeimos, už bendravimą organizuotame mūsų gyvenime.

O manchesteriškiai visai patenkinti, kad jaunieji nuolat gyventi įsikuria Manchesterje.

D. Dainutis

PAIEŠKOJIMAI

LIUTKEVIČIAI Jonas ir Sofija, gyvenusieji Vokietijoje Eutin stovykloje, o Anglijoje nuvažiuosieji ar tik ne į Bedfordą, patys ar žinantieji apie juos prašom rašyti: Andrius Romanas, 1139 Wingohocking St., Philadelphia, Pa., 19140, USA.

Klubo nariams
BERNADETAI NAVICKAITEI

ir

JUSTUI SNABAIČIUI,
sukūrusiems lietuvišką šeimą,
linki laimės ir šviesaus gyvenimo

Manchesterio Lietuvių Klubo
Valdyba ir nariai

Sukūrusius lietuvišką šeimos židinį
savo narius

Bernadetai Navickaitei
ir

Justai Snabaitį
nuoširdžiai sveikina ir saulėto gyvenimo
linki

DBLS Manchesterio Skyriaus
Valdyba ir nariai

Mieliems

B. NAVICKAITEI ir J. SNABAIČIUI,
sukūrusiems lietuvišką šeimą,
ilgo ir saulėto gyvenimo linki

E. Žemaitaitienė ir A. Kuzmickas

SIUVAMOJI MAŠINA UŽ 15 ŠV.,

o taip pat dviračius, motociklus,
automobilius ir t.t. siunčia į Lietu-
vą: Baltic Stores Ltd., 421, Hack-
ney Rd., London E2. Tel. SHO 8734.

JEI REIKIA PASIŪSTI SIUNTINI
— KREIPKIS Į
LIETUVIŲ NAMŲ BENDROVĘ,
2, LADBROKE GARDENS,
LONDON, W.11.

PAMINKLAS a. a. JONUI URBONUI

1963 m. rugpiučio 21 d. Penarth (Pietų Valijoj) atsiskyrė su šiuo pasauliu a. a. Jonas Urbanas. Jis ir jo žmona Vincė nuolat gyveno Bromsgrove. Žmona paskui rūpinosi, atsivežė ir palaidojo vyro palaikus R. K. kapinėse Bromsgrove ir ant kapo pastatė Anglijoje retą lietuviško tipo paminklą. Artimų giminų Lietuvoje jis neturėjo.

Jonas Urbanas stojo Lietuvos kariuomenės savanoriu Raseinių komendantūroje 1919 m. gegužės 8 d. Tarnavo 2-me pėstininkų pulke. Savanoriu atitarnavęs, buvo paleistas į atsargą eiliniu. Kada buvo pašauktas tikrajai tarnybai, nežinau, bet mačiau dokumentą, kad jis tarnavo aviacijoje jaunesniu puskarininku. Iš kurios dalies ir kada išėjo į atsargą, man nėra žinoma, tik, pagal jo paties pasakojimą, paskui tarnavęs vidaus policijoje.

Tokios mano surinktos kuklios žinios apie J. Urboną. Nuo savęs galiu pridurti, kad jis buvo tikrai kuklus, per daug apie save nesipasakojo. Priklausė DBLS Birminghamo skyriui, ir lietuviškiems reikalams niekuomet neatsisakydavo paaukoti. Vedė antrą kartą Anglijoje, bet nei su pirmąja, nei su dabartine žmona šeimos nesulaukė. Dirbo šaltkalviu ir tiek įtiko savo firmai, kad ši jam išstius ketverius sirgimo metus mokėjo atlyginimą, o ketvirtaisiais jam ir jo žmonai veltui leido mėnesį pagyventi fabriko nuosavame vasarnamyje kurorte.

Išsėkis, Jonai, tebūna Tau lengva, nors ir svetima, žemė.
Metinės pamaldos už Jono Urbono vėle bus laikomos R. K. bažnyčioje Boltone.

Sateliks

KOVOS IR KRAUJO AUKOS

(Atkelta iš 1 psl.)

mas ir ne paskutinėje vietoje — provokacijos.

1945.X.13 per „išvadavimo“ metines Chruščiovas jau gyrėsi, kad galutinai buvo sunaikinti „ukrainietiška vokiškieji nacionalistai“. Tai, žinoma, tokios pat vertės tvirtinimas, kaip Lietuvoje NKVD gen. Bartašūno pakartotinėse amnestijose.

Lietuvos laisvės kovotojų vadą sušaudė be teismo

1944-1949 m. visoje Vak. Ukrainoje vyko smarkios kovos tarp UPA ir sovietinių MVD pajėgų. Daug aukų buvo abiejose pusėse. Išdavikams nebuvo pasigailėjimo. Taip žuvo komunistas rašytojas Halan ir Maskvos nelaimingas įrankis, Ukrainos Katalikų Bažnyčios likvidatorius, kun. Kostelnik. Šie du faktai režimo buvo tuoju išnaudoti kovai su Kat. Bažnyčia, kuri, kaip ir Lietuvoje, buvo apkaltinta „žudikų globėja“.

1950.III.5 Bilohorščios kaime, netoli Lvovo, žuvo Ukrainos sukilėlių armijos vadas gen. Sučevič-Cuprinka. Tačiau partizanų sąjūdis dar negreit išnyko.

Kaip iš tikrųjų jis pasibaigė, dar ir šiandien niekas nežino, nes tai paties kovos sąjūdžio paslaptis. Partizanai nebuvo galutinai nugalėti. Jie tik pakeitė savo taktiką.

Pagal turimas žinias, paskutinieji UPA pasipriešinimo lizdai emvedistų buvo sunaikinti 1953 m.

1960 m. sovietai paskelbė paskutinio UPA vado Kuk pareiškimą, kad jis su žmona atliks bausmę ir gyvenas „kaip laisvas pilietis“. Paskutinis Lietuvos laisvės kovotojų vadas A. Ramanauskas-„Vagnas“, oficialiomis žiniomis, buvo suimtas 1956 m. ryšium su Vengrijos įvykiais Kaune ir be teismo sušaudytas.

1960.XI.24 per Kijevo radiją prabilo Miron Matvieiko, kuris, kaip mūsų Lukša-Daumantas, 1950 m. buvo grįžęs į kraštą vadovauti pogrindžio žvalgybos sky-

riui. Tik savo likimu jis daugiau panašus Deksnui-„Daunorui“, lygiai tais pačiais 1960 m. pasigarsinusiam, kodėl nutraukęs ryšius su „buržuaziais nacionalistais“.

Gal daugiau Lukša-Daumantą priminė, nors irgi nepilnai, Ukrainos 300 metų prjungimo Rusijon sukakties išvakarėse, 1954.V.19, sušaudytas ukrainiečių laisvės kovotojas Volodimir Ochrimovič, karo teismo nuteistas už tai, kad užsieniui perdavė smulkų pranešimą apie OUN pogrindžio veiklą ir su savo bendrinkais „šnipinėjęs“.

Nėra abejonės, jog, arčiau susipažinus su Ukrainos laisvės kovomis, paaiškėtų dar daugiau panašumų.

Ir ukrainiečių rezistencija nebuvo veltui

Ukrainos rezistencija kovojo ne tik ginklais. Jos eilėse subrendo ir reikėsi naujos visuomeninės mintys, išaugo savi rezistencijos teoretikai, jau kilę iš rytinės Ukrainos, labiau rusinamos dalies (P. Poltava, O. Hornovyj ir kt.). Kraujo aukos nebuvo veltui.

Ukrainos sukilėlių armijos UPA ideologiniai amatai pasiekė Vakarų. Iš jų aiškiai matyti, už ką vyko kova. Pirmoje eilėje — už valstybinę nepriklausomybę, už demokratinę krašto santvarką, už pažangią visuomenės santvarką. Būdinga, kad lygiai buvo pasmerktas kapitalizmas ir kolonializmas, tiek sovietinis, tiek vakarietiškas.

Ukrainos tautinio pasipriešinimo kovos teoretikas Poltava dar 1947 m. balandžio mėn. rašė, kad Ukrainos revoliucinis tautinio išsivadavimo sąjūdis yra sudėtinė dalis galingos jėgos, kuri ardo senąją pasaulį ir kuria naują. Mes — ne praeities užbaigėjai, bet kovotojai už ateitį, rašė jis.

Ne kitaip galvojo ir Lietuvos partizanai.

Ir mūsų prisiminimas jų nebaigtos kovos prasmės nereiškia sukli istorijos ratą atgal. Tai irgi žingsnis einant pasitikti auštancio laisvės ryto!

Antibiotikai

Vet. gyd. J. GUTASKAUS

Turėjau malonią progą parašyti „Europos Lietuviai“, kaip anglų mokslininkas Flemingas ir jo bendradarbiai Anglijoje ir Amerikoje padarė dvidešimtąjį amžių antibiotikų amžiumi. Tuo metu aš tą straipsnį paskyriau išimtinai pirmajam ir iki šio laiko svarbiausiam antibiotikui — penicilinui.

Antibiotikai yra paskutiniųjų dešimtmečių laikotarpyje naujai surastieji vaistai, kurie sudaro nepaprastai didelę praktinės medicinos laimėjimą. Antibiotikai yra nepaprastai galingas ginklas, įgalinąs gydytoją sėkmingai kovoti su sunkiomis infekcinėmis ligomis, kurios anksčiau gydytojo pastangas paversdavo niekais ir pareikalaudavo daug žmonių gyvybių aukų. Šiandien gydytojas gali sėkmingai atlikti sudėtingas operacijas, nebesibijodamas užkretimo pavojaus. Antibiotikų suradimas sudaro naują laikotarpį medicinos moksle, atskleidamas naujų gamtos paslaptį. Apskritai medicinoje vartojamieji vaistai prieš užkrečiamąsias ligas yra dvejopos kilmės. Vieni jų yra dirbtiniai būdu sudaromos cheminės medžiagos. Antreji yra augalijoje arba gyvūnijoje užtikamos cheminės medžiagos, kurios taip pat veikia įvairių ligų sukėlėjus.

Sąmoningai nežinodami, vien savisaugos jausmo patyrimu remdamiesi, jau senais laikais žmonės vartodavo gydyti pelėsius. Dar savo vaikystės metais esu girdėjęs Lietuvoje žmones sakant, kad esą sveika valgyti apipelėjusią duoną ar apipelėjusį sūrį. Taigi išėina, kad jau senovėje žmogus sąmoningai nujautė, kad pelėsiuose esama gydomosios galios. O juk antibiotikai ir yra pelėsių grybelių gaunamosios medžiagos.

Penicilino atradimo įtakoje arba visai nepriklausomai nuo to vėliau kitiems mokslininkams pasisekė surasti ir kitų pelėsių grybelių, kurie taip pat gamina prieš įvairius mikrobus, ligų sukėlėjus, veikiančias medžiagas.

Gali kilti klausimas, ar nepakenkia antibiotikai taip pat ligonio gyvybei ir kaip jie gydomai veikia. Tiesa, kai kurie antibiotikai, jei naudojami dideliais kiekiais bei ilgą laiką (pvz., Streptomycin, neomycin), kenkia ligoniui. Štai streptomycin sukelia apkurto, regėjimo sutrikimų ir kitų nerviškių negalavimų. Bet šitie apnuodijimo reiškiniai, palyginti su to vaisto gydomąja galia, nėra tokie pavojingi ir dažnai, nustojus vaistą vartoti, išnyksta. Kūno gautasis antibiotikas kraujo apytakos nunešamas ir į tas kūno vietas, kur ligos sukėlėjai yra ir tuos sukėlėjus paveikia taip, kad jų gyvybė stabdoma ir jie kūne dingsta, dažniausiai būna sunaikinami kūno apsigynimo ląstelių. Žymiausiai ir dažniausiai sėkmingai vartojami medicinos ir veterinarijos praktikoje antibiotikai yra šie:

Penicilin — gaunamas iš pelėsių gry-

belio (Penicillium notatum). Penicilinas veikia slopinamai visą eilę mikrobus ir gydo jų sukeliamąsias ligas, pvz., piktybinius pūlinius karbunkulus, grįžtamąją šiltinę, sifilį (spirocheta pallidum), juodligę (bac. anthracis) ir kt.

Streptomycin yra plačiai, dažnai su geromis pasėkmėmis vartojamas plaučių džiova gydyti. Šiais atvejais dažnai jis duodamas su naujai pagamintu prieš džiova veikiančiu vaistu, vadinamu izonikotino rūgšties hidrozidu. Streptomycinas gali sukelti kai kuriuos nervų sutrikimus, pvz., apkurto, regėjimo sutrikimą. Nustojus vaistus vartoti, šie sutrikimai dažnai išnyksta.

Patobulintas ir mažiau nuodingas streptomycino vaistas yra Dihydrostreptomycin. Streptomycinas veikia prieš šias ligas: vidurių šiltinę (Salmonella typhi), plaučių uždegimą, infliuzą, kokliušą, smegenų uždegimą ir kt.

Neomycin yra stipriai veikiantis antibiotikas. Jis sukelia nervų susirgimus, dėl to jis vartojamas daugiausia odos infekcinėms ligoms gydyti.

Aureomycin gydo sekančias ligas: virusų sukeliamą plaučių uždegimą (virus pneumoniae), vidurių uždegimą (peritonitis) ir kt.

Chloromycetin gydo grįžtamąją šiltinę, stabilę (bacillus tetani), plaučių uždegimą ir kt.

Bacitracin įšvirkštas sukelia apnuodijimo reiškinius ir kenkia inkstams. Dėl to jis daugiausia vartojamas tepalo pavidalu odos infekcinėms susirgimams gydyti. Jis plačiai vartojamas tepalo pavidalu akių ligoms gydyti. Jis stipriai veikia prieš amebinę dizenteriją (ameba histolica).

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY.

Printed and Published in Great Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARK 2470.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARK 2470. Leidžia Liet. Namų Akc. B-vė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS V-ba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.

Redakcija rankraščius taisy ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22 šil., atskiras nr. 1 šil.; dolerio kraštuose — 6 doleriai metams; Vokietijoje — DM 22.

Už laikraščio kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesilima atsakomybės.